

kultuszminisztérium előzetes jóváhagyásával nevezhettek ki, helyezhettek át, ehhez társult továbbá a kultuszminisztérium vallásügyi osztálya állami felülvizsgáló és ellenőrző jogát szabályozó törvény megjelenése.

Bukarestben 1949. február 14-én *Patrick O'Hara* nuncius a szatmár-nagyváradai egyházmegye számára titokban püspökké szentelte *Bogdánffy Szilárdot*, az egyházmegye püspöki titkárát, a püspök tanácsosát. A román állam az államsegélyt nem minden az egyházi szolgálatot végző pap számára, hanem csak az állam szempontjából "megfelelőnek" tartott papoknak kívánta folyósítani, ezért Márton Áron püspök (és természetesen a többi egyházmegye püspöke is) visszautasította az államsegélyt, papjainak megtiltotta a juttatás felvételét, ugyanakkor visszautasított minden olyan megegyezést, amely a pápai jogok és a katolikus tanítás sérelmével járna. Ezt követően immár teljes lendülettel megindul a katolikus egyház elleni támadás.

A szatmár-nagyváradai egyházmegye számára ennek első komoly megnyilvánulása a püspöki titkár, *Bogdánffy Szilárd* letartóztatása volt. Az állam által elismert egyetlen magyar egyházmegye püspökét, Márton Áront június 21-én tartóztatták le. Ezzel kezdetét vette a gyulafehérvári egyházmegyében a Szentszékhez hű papoknak és a püspök törvényesen kinevezett/megbízott utódainak az üldözése, letartóztatása, amelynek nyílt célja az államot kiszolgáló, magát Rómától függetlenítő egyházi központ létrehozása. A román állam hatóságai a cél elérése érdekében további előkészítő-szervező lépéseket tettek, amelyek egyfelől az egyházi közösségek szétszórását célozták, másfelől megkezdték a terveik számára alkalmas személyek felkutatását, kiszemelését, előkészítését.

Szatmárt és *Nagyváradot* egyaránt nagymértékben érintette a szerzetesrendek hivatalos feloszlatása, szétszórása. Két-háromfős közösségekben helyezkedtek el a jezsuiták, lényegében a teljes szétszórtság állapotában éltek (ápolásra szoruló öregek két-három kisebb közösségén kívül) a szatmári irgalmas nővérek. Általános főnöküket (*Marosán M. Leonárdát*) és helyettesét (*Both Klárát*) rövidesen letartóztatták, decemberben letartóztatták *Pakocs Károly* általános helynököt is.

Az oktató-nevelő intézményüktől megfosztott szeminaristák számára az egyházmegye vezetősége megszervezte a titkos teológiai képzést, néhányan - rejtve - a püspökségen laktak, másokat vidéki plébániákon helyeztek el, a titkos teológiára felvettek néhányat a betiltott küsszemínium 1949-ben érettségizett tagjai közül is. A titkos teológusok némelyik vizsgára - sohasem csoportosan - a püspökségre jöttek, többnyire azonban a plébániákra utazó teológiai tanárok vizsgáztattak.

A szatmári titkos teológia a letartóztatások, az internálások miatt a megkezdett formában nem tudta működését folytatni. A teológusok viszont nem mentek el a Gyulafehérváron működtetett, egyházilag elítélt, állami befolyású-ragadványneven "szovrom" - teológiára.

1950-ben már minden templomon kívüli vallási megnyilvánulást megtiltottak, így a hagyományos húsvéti feltámadási körmeneteket sem tarthatták meg.

(Megjelent a *Keresztény Szó*
2001 áprilisi számában)

Vége

*****

Bálintné Kovács Júlia

Adatok a magyarulósa örménymagyarokról

7. rész.

Idősb *Breuer Pál* és *Voith Mária* ötödik gyermekeként látta meg a napvilágot *József, a ma is* Magyarlápón élő *Breuer Erzsébet* nagyapja, aki 1868-ban született. Őt nem vonzotta a gyógyszerészet, a kereskedelem érdekelte, és a vidék elismert gabona nagykereskedőjévé nőtte ki magát.

Szilágymenyőből nősült, feleségül vette *Horváth Jozefinát*, így hát kettős rokonság alakult a Horváth családdal, hiszen nővére, *Izabella Jozefina* testvérbátyjának, *Gyulának* lett a felesége.

Minden bizonnyal ezekben a Horváthokban is volt örmény gyökér, legalábbis a decemberi Füzetekben közölt fényképen Horváth Gyula arcán is felfedezhetők az örmény vonások.

József és Jozefina házasságából két fiúgyermek született, és a hagyományokhoz híven az elhunyt

nagybácsik emlékére keresztelték őket, az 1895-ben született első gyermeket Pálnak, az 1897-ben született másodikat Gyulának.

A Magyarlápásra költözött harmadik generációs Breuer Pál a katonai pályát választotta, és 1919 után elhagyta Erdélyt, mely döntés majdnem végzetes csapás volt édesapja számára. Az elvesztett háború, az összeomlás és fia távozása is okozhatta az agyvérzését 1919-ben, ekkor paralizálódott, s úgy élt egészen 1955-ben bekövetkezett haláláig.

A másik fiúról, *Breuer Gyuláról* és annak családjáról a megelőző részben olvashattunk. Itt csak annyival egészíteném ki, hogy a családban Jozefinát Pepi mamának szólították.

A ma már Pécsen élő dr. Breuer Pál a katonaságban ezredesi rangot elérő menekült édesapa fiaként érkezett Erdélyből. A család ma élő tagjait kérem, egészítsék ki az itt közölteket, annál is inkább, mert Böske nemrég ezt írta nekem: "*Pécsi unokabátyámat, édesapám testvérbátyjának fiát 'mozgósítottam' családfánk 'kibogozása' érdekében.*"

Breuer Lajos, József öccse hatodik gyermekként 1870-ben született Kolozsváron, a híres református kollégiumban tanult, legalábbis az 1886/87-es tanévben ott volt IV. gimnazista. Viszonylag "sok" diák tanult azokban az időkben *Magyarlápusról* az iskolában, többek között nagyapám, *Kerekes Árpád* is. Minden bizonnyal ez annak volt köszönhető, hogy a földbirtokos *Bárdi* család fiai, és unokabátyjuk *Kovács Dezső* is ott tanult.

Az 1886/87-es tanévben az alábbi láposiakat találtam a Kolozsvári Evangélikus Református Kollégium Értesítőjében:

I. évf. *Breuer Rezső, Szász Sándor*

III. évf. *Bárdi József*

IV. évf. *Breuer Lajos, Topán József*

V. évf. *Kovács Dániel*

VIII. évf. *Bárdi Géza* és *Kovács Dezső* a következő évtől már tanára lett az iskolának, majd 30 évig a Kollégium igazgatója, neves író.

Breuer Lajos is tovább tanult, történész lett, a tudománynak élt, nem nősült meg.

S végül, de nem utolsó sorban megszületett a hetedik gyermek *Breuer Rudolf*, a család "*fekete báránya*". Ő ugyanis Budapesten megnősült, egy színésznőt vett feleségül, amiért a család kitagadta őt. "*Nem tudom Rudolf (Rudi bácsi) mivel foglalkozott. Nem volt szabad róla beszélni a családban. Isten nyugtassa őt és a többi halottat is. Köszönöm, hogy segítségeddel őseim nem mennek feledésbe. Kérdezz csak bátran, így értékesíthetem egy életen át gyűjtött adataim. Például felfedeztem egy személyt, aki ismeri a Kerekes család történetét, de ahhoz az kellene, hogy személyesen kérdezd ki. Zárom soraim, további sikerekben gazdag munkához kívánok sok erőt, jó egészséget. Sok szeretettel: Böske (Erzsébet Anna Mária)*"

(Folytatjuk)

*****

Széllyes Sándor

Újévi köszöntő

(részlet)

Az új esztendőben erőt, egészséget,
Minden gazdaságnak eredményességet!
Orvosnak, felcsernek sose legyen dolga,
Új házasok házán kelepeljen gólya,
Minden kismalacnak legyen húsz testvére,
S kétmázsás korában folyjék el a vére.
A tüzes menyecske sose legyen csalfa
Se az ura által, se pedig szomszédja
Ne öltögesse rá sohase a nyelvét...
Kapjon bőségesen neki tetsző kelmét.